

Anna Kliś

Stacja Dializ, Szpital Wojewódzki w Bielsko-Białej

EDTNA/ERCA — działalność naukowa pielęgniarek nefrologicznych

EDTNA/ERCA — the scientific activity of renal nurses

ABSTRACT

The progress in medicine and changes in the care of patients with kidney diseases have contributed to the rapid development of renal nursing. However, due to the economic and cultural differences progress is not the same in all countries. Because of that, trends in the global nursing focus on establishing an expanded international cooperation in order to benefit from the achievements and share their own.

Response to the need of integration is the European Dialysis and Transplant Nurses Association/European Renal Care Association — EDTNA/ERCA, established in 1971, which goal is to achieve the best standards of treatment and support for patients and their families through continuous education. The As-

sociation provides a rich platform for the exchange of knowledge and experience between specialists of different professional groups (e.g. nurses, technicians, scientists, teachers). EDTNA/ERCA conducts a number of research projects which are presented at the annual conference and available on the website. There have been also published about 50 publications till this day. Using modern technology, the Association provides fast communication in the community and creates new sources of education. Thanks that EDTNA/ERCA is The Leading Multi-disciplinary Renal Care Association in Europe.

Forum Nefrologiczne 2014, vol 7, no 4, 281–284

Key words: European Dialysis and Transplant Nurses Association/European Renal Care Association, health education, scientific activity

Pielęgniarstwo nefrologiczne ma bogatą historię, chociaż jego znaczący rozwój można obserwować na przestrzeni kilkudziesięciu ostatnich lat. Wprowadzenie, a następnie upowszechnienie różnych metod leczenia nerkoza-stepczego przyczyniło się do zmiany charakteru pracy pielęgniarek nefrologicznych.

Odpowiedzią na rodzącą się potrzebę wymiany poglądów, doświadczeń oraz budowania nowoczesnego wizerunku pielęgniarstwa nefrologicznego było utworzenie w 1971 roku w Monachium Europejskiego Towarzystwa Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych (EDTNA, *The European Dialysis and Transplant Nurses Association*). Pozwoliło to na międzynarodową integrację społeczności pielęgniarskiej oraz korzystanie z dorobku naukowego specjalistów z całego świata.

Wzrost świadomości oraz holistyczne podejście do pacjentów zaowocowało przemianą strukturalną w Towarzystwie, do którego w 1985 roku dołożono drugi człon nazwy — Europejskie Towarzystwo Opieki Nefrologicznej (ERCA, *European Renal Care Association*). Dzięki tej inicjatywie do zespołu profesjonalistów dołączyli przedstawiciele innych zawodów związanych z opieką nad pacjentami ze schorzeniami nerek, czyli technicy, dietetycy, pracownicy socjalni, psychologowie czy kadra zarządzająca i nauczyciele. Tym samym Towarzystwo stało się wielozadaniową organizacją, której celem jest osiąganie najwyższych standardów leczenia i wspierania pacjentów oraz ich rodzin na całym świecie. Do zadań EDTNA/ERCA należą: ciągłe podnoszenie poziomu jakości opieki, promowanie stałego

Adres do korespondencji:
mgr Anna Kliś, Brand Ambassador
EDTNA/ERCA w Polsce
Stacja Dializ Szpital Wojewódzki
Al. Armii Krajowej 101,
43–316 Bielsko-Biała
tel.: 33 810 25 00
e-mail: akliis@ten.pl

rozwoju zawodowego poprzez edukację oraz wymianę doświadczeń, prowadzenie badań naukowych i opracowywanie na ich podstawie nowych standardów w opiece nefrologicznej [1].

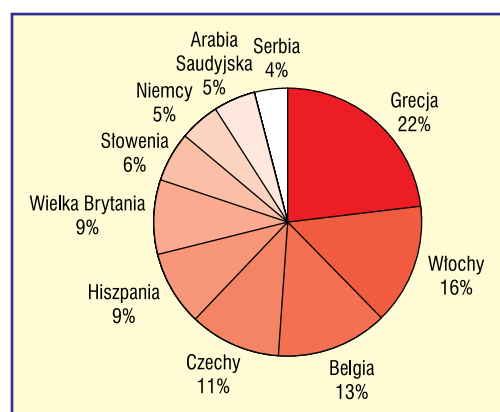
Towarzystwo skupia około 1600 członków z 70 krajów całego świata. Obecnie najliczniej reprezentowane kraje to: Grecja, Włochy, Belgia i Czechy (ryc. 1). Polska ma zaledwie 29 członków (dane z września 2014 r.), czyli 1,8% wszystkich członków organizacji i około 0,5% wszystkich polskich pielęgniarek powiązanych z nefrologią.

Spośród członków EDTNA/ERCA 79% stanowią pielęgniarki (ryc. 2), natomiast ponad połowa to osoby związane z hemodializą (ryc. 3). Wszyscy członkowie Towarzystwa mają zapewniony stały dostęp do najnowszych informacji z dziedziny nefrologii zawartych w wydawanym 3-krotnie w ciągu roku Biuletynie Informacyjnym, dostępnym w 17 językach (od ponad 5 lat również w języku polskim) oraz kwartalniku naukowym *Journal of Renal Care*, który cieszy się ogromną popularnością (rocznie ponad 50 000 pobrań ze strony internetowej). Wsparcie ze strony przemysłu umożliwia ponadto publikowanie suplementu o tematyce skupionej wokół konkretnego tematu, na przykład „Cukrzyca i choroba nerek” czy „Terapie prowadzone w domu” [2].

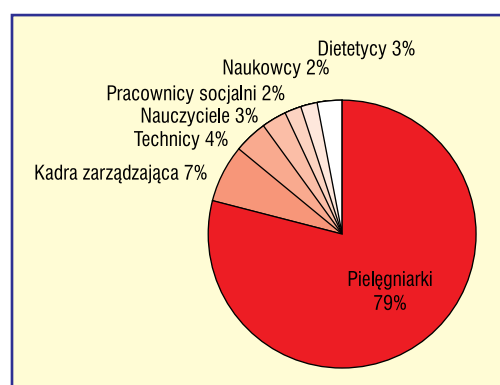
Upowszechnienie nowoczesnych technologii elektronicznych umożliwiło EDTNA/ERCA wprowadzenie nowych rozwiązań komunikacyjnych. Na bieżąco aktualizowane są strona internetowa www.edtnaerca.org oraz konto na Twitterze. Internet daje również możliwość prowadzenia dyskusji panelowych oraz uczestnictwa w projektach edukacyjnych. Jednym z nich jest niedawno powstała The Electronic Library, źródło materiałów edukacyjnych dla profesjonalistów opieki zdrowotnej na różnych etapach zaawansowania zawodowego: początkujący, zaawansowany i ekspert [2].

Utrzymujący się wzrost zapadalności na przewlekłą chorobę nerek (PChN), zwłaszcza związanej z cukrzycą i nadciśnieniem tętniczym, skłonił EDTNA/ERCA do opracowania profesjonalnej platformy edukacyjnej dla pacjentów na różnych etapach choroby. Obecnie w krajach członkowskich powstają grupy tłumaczy, dzięki którym stopniowo będą udostępniane materiały edukacyjne w kilkunastu językach. W wynikach wieloletnich badań naukowych EDTNA/ERCA wykazano wiele korzyści płynących z systematycznej edukacji zdrowotnej, która powinna dotyczyć choroby, czynników ryzyka oraz metod leczenia.

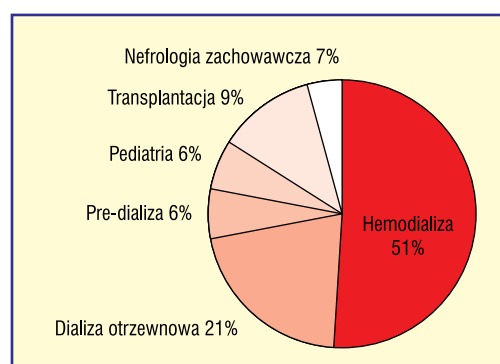
►► Utrzymujący się wzrost zapadalności na przewlekłą chorobę nerek (PChN), zwłaszcza związanej z cukrzycą i nadciśnieniem tętniczym, skłonił EDTNA/ERCA do opracowania profesjonalnej platformy edukacyjnej dla pacjentów na różnych etapach choroby ◀◀

Rycina 1. Członkostwo w EDTNA/ERCA — najliczniej reprezentowane kraje [2]

Rycina 2. Członkostwo w EDTNA/ERCA — grupy zawodowe [2]

Rycina 3. Członkostwo w EDTNA/ERCA — obszar działań [2]

Indywidualizacja procesu uczenia wymaga zastosowania różnych form, metod i środków dydaktycznych oraz dostosowania do potrzeb konkretnego pacjenta. Efektem tego procesu jest wzrost świadomości wpływu i odpowiedzialności za własne zdrowie, poprawa komfortu psychicznego i jakości życia, a przede wszystkim współpraca z członkami zespołu terapeutycznego [1].

Od momentu powstania dla Towarzystwa ważny był profesjonalny rozwój jego członków, kształtowanie osobowości i umacnianie kompetencji zawodowych. Obserwacja zmian zachodzących w nefrologii przyczyniła się do powołania różnych zespołów problemowych. Specjalna Komisja ds. Badań Naukowych zajęła się opracowywaniem standardów w opiece nefrologicznej, czego rezultatem było opublikowanie w 1995 roku „Europejskich Standardów w Klinicznym Pielęgniarstwie Nefrologicznym”. Dokument ten był jedną z pierwszych publikacji tego typu na świecie, a jego wprowadzenie do programów podyplomowych studiów specjalizacyjnych w pielęgniarstwie nefrologicznym w większości krajów członkowskich spowodowało ujednoczenie i uporządkowanie zasad opieki pielęgniarskiej w nefrologii [1].

Stworzenie tak solidnych podstaw, takich jak standardy i ukierunkowanie działań na edukację, skutkuje wzrostem zainteresowania działalnością Towarzystwa przez nauczycieli akademickich, instytucje naukowe i autorów programów edukacyjnych. Wychodząc naprzeciw ich oczekiwaniom, EDTNA/ERCA powołało Komisję ds. Akredytacji, która poddaje weryfikacji programy zgłaszane przez wnioskodawców, a formalne uznanie wysokiego poziomu tych programów wieńczy ceremonia rozdania certyfikatów podczas corocznej konferencji.

Innym elementem działalności naukowej Towarzystwa są międzynarodowe projekty badawcze, realizowane wspólnie z partnerami przemysłu nefrologicznego i innymi organizacjami. Badania dotyczą wielu aspektów opieki, w tym jakości życia, jakości opieki i zarządzania jakością. Na ich podstawie tworzone są podręczniki, przewodniki i broszury publikowane przez EDTNA/ERCA. Ukazało się blisko 50 pozycji, które są skutecznie wykorzystywane w codziennej praktyce klinicznej. Najnowsze publikacje to między innymi „A Guide to Implementing Renal Best Practice in Haemodialysis”, „Vascular Access Cannulation and Care — A Nursing Best Practice Guide for Arteriovenous Fistula”, „E-Health in Nephrology” [2].

Okazję do wymiany poglądów, wiedzy i doświadczenia stanowi coroczna konferencja, na której prezentowane są również wyniki najnowszych badań naukowych. W pierwszej konferencji brało udział zaledwie 150 pielęgniarek, a obowiązującym językiem był an-

gielski [1]. Natomiast 43. Międzynarodowa Konferencja EDTNA/ERCA, która odbyła 6–9 września br. w Rydze, zgromadziła 975 delegatów z 47 krajów. Mimo że oficjalnym językiem nadal jest język angielski, to niektóre sesje były symultanicznie tłumaczone na inne języki. Uczestnicy mieli do wyboru 33 sesje naukowe, podczas których przedstawiono najnowsze doniesienia związane z wielodyscyplinarnym podejściem do opieki nefrologicznej ukierunkowanej na pacjenta [2]. Na szczególną uwagę zasługują sesje poświęcone wielochorobowości u pacjentów z chorobami nerek oraz zastosowaniu systemów komputerowych i aplikacji internetowych w opiece nefrologicznej. Podobna była również tematyka sesji plakatowych.

Wsparciem dla inicjatyw badawczych polskich pielęgniarek nefrologicznych jest założona jesienią 2006 roku w Gdańsku Fundacja Rozwoju Pielęgniarstwa Nefrologicznego i Transplantologicznego (FRPNiT), która zorganizowała już trzy kilkudniowe konferencje zatytułowane „Gdańska Konferencja Pielęgniarek Nefrologicznych — meeting post EDTNA/ERCA” [3]. Fundacji udało się ponadto wydać kilka specjalistycznych pozycji książkowych, które okazały się doskonałą odpowiedzią na potrzeby odbiorców. Działania FRPNiT rozbudziły i umocniły dążenia środowiska pielęgniarek nefrologicznych do integracji, zarówno w ramach kraju, jak i świata. Zaowocowało to we wrześniu br. przekształceniem Pomorskiego Towarzystwa Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych w Polskie Towarzystwo Pielęgniarek Nefrologicznych (PTPN).

Wydaje się, że naturalną konsekwencją będzie nawiązanie kooperacji z EDTNA/ERCA, gdyż do jej priorytetów należy współpraca z towarzystwami skupiającymi pielęgniarki nefrologiczne w krajach członkowskich, takich jak *American Nephrology Nurses' Association* (ANNA), *British Renal Society* (BRS), oraz z innymi organizacjami pośrednio związanymi z nefrologią, między innymi Towarzystwem Pediatrycznym czy Dostępu Naczyniowego. Obecnie EDTNA/ERCA współdziała w ramach *European Kidney Health Alliance* (EKHA), które zrzesza organizacje profesjonalistów opieki nefrologicznej i pacjentów oraz uczestniczy w pracach Międzynarodowej Rady Pielęgniarek (ICN, *International Council of Nurses*) i Światowej Organizacji Zdrowia (WHO, *World Health Organization*) [1, 2].

►► Okazję do wymiany poglądów, wiedzy i doświadczenia stanowi coroczna konferencja, na której prezentowane są również wyniki najnowszych badań naukowych ◀◀

▶▶ Członkostwo w Europejskim Towarzystwie Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych daje możliwość utrzymywania wysokiego poziomu kompetencji zawodowych, dzięki czemu podnosi się jakość opieki pielęgniarskiej◀◀

Rycina 4. Zdjęcie promujące 44. Konferencję EDTNA/ERCA w Dreźnie [2]

PODSUMOWANIE

Dynamiczny rozwój specjalizacji nefrologicznej w pielęgniarstwie, uwarunkowany postępowaniem w medycynie i technologiach medycznych, stał się możliwy dzięki integracji środowiska i holistycznemu podejściu do pacjenta. Zgodnie z Kodeksem Etyki Zawodowej Pielęgniarki i Położnej Rzeczypospolitej Polskiej pielęgniarka powinna nie tylko

sprawować profesjonalną opiekę nad życiem i zdrowiem ludzkim, ale również wdrażać do praktyki nowe zdobycze nauk medycznych, społecznych i humanistycznych oraz systematycznie doskonalić swoje umiejętności i wiedzę [4]. Członkostwo w Europejskim Towarzystwie Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych daje możliwość utrzymywania wysokiego poziomu kompetencji zawodowych, dzięki czemu podnosi się jakość opieki pielęgniarskiej. Opierając się na idei *Evidence Based Nursing* czy *Evidence Based Care*, Towarzystwo wspiera dążenia pielęgniarek nefrologicznych do większego profesjonalizmu. Budując nowoczesny wizerunek pielęgniarstwa nefrologicznego, zachęca do czerpania z dorobku i doświadczenia różnych grup zawodowych. Dobrą platformą wymiany myśli może być czterodniowa międzynarodowa konferencja EDTNA/ERCA, która pozwala na zaprezentowanie wyników własnych badań. Z najbliższej takiej okazji będzie można skorzystać 26–29 września 2015 roku w Dreźnie, gdzie każdy profesjonalista opieki nefrologicznej powinien czuć się zaproszony (ryc. 4).

STRESZCZENIE

Postęp w medycynie i zmiany zachodzące w opiece nad pacjentami z chorobami nerek przyczyniły się do dynamicznego rozwoju pielęgniarstwa nefrologicznego. Jednak ze względu na różnice ekonomiczne i kulturowe postęp ten nie jest identyczny we wszystkich krajach. Dlatego tendencje w światowym pielęgniarstwie skupiają się na nawiązywaniu coraz szerszej współpracy międzynarodowej, w celu korzystania z osiągnięć i dzielenia się własnymi [5]. Odpowiedzią na potrzebę integracji jest utworzenie w 1971 roku Europejskie Towarzystwo Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych (EDTNA/ERCA, *European Dialysis and Transplant Nurses Association/European Renal Care Association*), którego celem jest osiąganie najwyższych standardów w leczeniu i wspieraniu pacjentów i ich rodzin po-

zez ciągłą edukację. Towarzystwo stanowi bogatą platformę wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy specjalistami różnych grup zawodowych (m.in. pielęgniarki, technicy, naukowcy, nauczyciele). EDTNA/ERCA prowadzi wiele projektów naukowych, które są prezentowane na corocznej konferencji oraz dostępne na stronie internetowej. Do dziś ukazało się także około 50 publikacji. Korzystając z nowoczesnych technologii, Towarzystwo daje możliwość szybkiej komunikacji w środowisku oraz tworzy nowe źródła edukacyjne. Dzięki temu EDTNA/ERCA jest wiodącym w Europie towarzystwem wielodyscyplinarnej opieki nefrologicznej.

Forum Nefrologiczne 2014, tom 7, nr 4, 281–284

Słowa kluczowe: Europejskie Towarzystwo Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych, edukacja zdrowotna, działalność naukowa

Piśmiennictwo

1. Magrian G. Europejskie Towarzystwo Pielęgniarek Dializacyjnych i Transplantologicznych — nowe drzwi do Europy. *Forum Nefrologiczne* 2009; 2: 4–68.
2. www.edtanerca.org.
3. Hartwich D., Liberska M., Białobrzeska B., Rutkowski B. Historia i rozwój polskiego pielęgniarstwa nefrologicznego. W: Białobrzeska B., Dębska-Śliżień A. (red.). *Pielęgniarstwo nefrologiczne*. Warszawa 2013: 1–19.
4. Kodeks etyki zawodowej pielęgniarki i położnej Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdzony na 4. Krajowym Zjeździe 9.12.2004.
5. Iwanicka-Maciura A., Smoleń E. Wizerunek współczesnego absolwenta pielęgniarstwa — spojrzenie przez pryzmat kodeksu etyki. W: Dobrowolska B., Forys Z., Jaśkiewicz J. (red.). *Pielęgniarstwo na rzecz milenijnych celów rozwoju*. Kraków 2014: 59–67.